

Анонимизиран текст

C-282/20 - 1

Дело C-282/20

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

26 юни 2020 г.

Запитваща юрисдикция:

Специализиран наказателен съд (България)

Дата на акта за преюдициално запитване:

22 юни 2020 г.

Друга страна в производството:

Специализирана прокуратура

Подсъдим:

ZX

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

[OMISSIS]

Производството е по реда на чл.485 и сл. НПК, чл.267 ал.2 ДФЕС.

Запитващата съдебна юрисдикция, при разглеждане на наказателно обвинение по главното дело, констатира, че това обвинение страда от определена неяснота и непълнота. Националният закон не предвижда възможност за отстраняването им. Поради което възникват въпросите дали тези неяснота и непълнота все пак следва да бъдат отстранени и при положителен отговор по какъв начин това да стане.

Доколкото тези въпроси са пряко свързани с правото на ЕС, то полезен отговор може да бъде получен от Съда на ЕС, който единствен е компетентен да даде задължително тълкуване на това право.

Воден от горното

ОПРЕДЕЛИ:

СПИРА производството по делото.

ОТПРАВЯ към Съда на ЕС преюдициално запитване:

Фактическа обстановка

§1. Специализираната прокуратура е повдигнала обвинение против ZX за това, че на 19.07.2015 г. до 01,30 часа, е държал неистински парични знаци с курс в страната и чужбина - а именно 88 бр банкноти по 200 евро, за които е знаел, че са подправени - престъпление по чл. 244 ал.2 вр ал.1 от Наказателния кодекс (НК).

Спрямо него е повдигнато и друго обвинение, извън предмета на запитването.

[ориг. 2] §2. В разпоредителното съдебно заседание специално е била обсъдена редовността на обвинителният акт; тя не е била поставена под съмнение от защитата. Съдът е приел, че този обвинителен акт е законосъобразен от формална страна.

§3. След събиране на всички доказателства, при преценката дали са налице предпоставките за изслушване на страните и постановяване на присъдата, съдът констатира, че в действителност са налице определени неяснота и непълнота в обвинителния акт, които са останали незабелязани в разпоредителното заседание.

§3.1. Неясно е посочен периодът на държането на подправените 88 бр банкноти, доколкото в обстоятелствената част се визира един по-дълъг период, а в заключителната част само период от час и половина.

§3.2. Доколкото е повдигнато обвинение по чл. 244 НК, то елемент от фактическия състав на деянието по чл. 244 НК е качеството на държаните неистински пари „в големи количества“. Това качество следва да бъде твърдяно от прокурора и съществуването на такова твърдение е изискване за редовност на обвинителния акт. В конкретния случай се твърди, че подсъдимият е държал 88 бр банкноти, но не се твърди, че те са „в големи количества“. Това води до извода, че обвинителният акт е формално незаконосъобразен, доколкото по непълен начин описва правните характеристики на инкриминираното деяние. А именно не е посочен елемент от деянието („големи количества“). Той следва да бъде посочен, за да бъде обвинителният акт формално редовен.

§3.3. В текста на обвинителния акт е посочено, че подсъдимият е държал „неистински парични знаци“. Същевременно текстът на чл. 244 ал.2 вр ал.1 НК се отнася до „подправени парични знаци“; никъде в текста на чл. 244 ал.2 и ал.1 НК не се посочва „неистински парични знаци“. От друга страна

чл. 244 НК е квалифициран случай на основният текст по чл. 243 НК, като в последната норма се посочва, че „подправка на парични знаци“ е „изготвяне на неистински“ или „препращане на истински“ парични знаци. Т.е. „неистинските парични знаци“ са разновидност на „подправените парични знаци“. Поради това е нужно в текста на обвинителния акт да се посочи също така общата характеристика на паричните знаци - а именно „подправени“, а не само частната им характеристика, а именно „неистински“.

[ориг. 3] §3.4. Деянието по чл. 244 НК е разновидност на основното деяние по чл. 243 НК. Поради което част от елементите на деянието по чл. 244 НК са описани именно в чл. 243 НК и не са посочени самостоятелно в чл. 244 НК. Това се отнася на първо място до престъпната характеристика на предмета на престъплението - „подправени“ и „неистински“, доколкото дефиницията им е дадена именно в чл. 243 НК (§3.3. по-горе). Това се отнася на второ място и до допълнителната характеристика на предмета на престъплението „... с курс в страната или в чужбина“, която отново е само в чл. 243 НК.

Тези елементи на фактическия състав словесно са изписани в обвинителния акт, но не е посочена онази норма от НК, в която те фигурират - а именно не е посочена нормата на чл. 243 ал.1 НК.

Поради което е налице разминаване между словесното и числово изписване на правната квалификация - доколкото словесно са посочени елементи от чл. 243 ал.1 НК, а числово не е направено препращане към тази норма. Следователно е необходимо да се посочи, че обвинението не е само по чл. 244 ал.2 вр ал.1 НК, а такова по чл.244 ал.2 вр ал.1 вр чл. 243 ал.1 НК.

§4. В съдебно заседание от 12.06.2020 запитващата юрисдикция обърна внимание на тези пороци на обвинителния акт. Прокурорът изрази желание веднага да ги отстрани, чрез изменение на обвинението - като формулира поправеното обвинение - а именно да посочи периода на държането на 88-те бр банкноти, дали твърди те да са в „големи количества“, дали са подправени неистински парични знаци, както и да посочи коректната числова правна квалификация.

Защитата посочи, че се съгласява с такова изменение на обвинението, доколкото това е единственият начин за поправка на пороците в обвинителния акт.

Запитващата юрисдикция обяви намерението си да зададе преюдициално запитване, като даде възможност на страните да изразят становище. Прокурорът не взе отношение, като защитата посочи, че съществуват пороци в правната квалификация, но не са налице основания за изменение на обвинението по чл. 287 НПК. Допуснато е съществено нарушение на процесуалните правила, нарушаващо правото на защита на подсъдимия, вкл

и правото по чл. 6 от Директива 2012/13. Но в националния закон липсва процесуален ред за отстраняване на тези пороци, доколкото делото е пред приключване. Поради което предлага на съда да поправи тази грешка с присъдата си, като там даде правилната правна [ориг. 4] квалификация на престъплението. Счита, че не следва да се задава преюдициално запитване, доколкото допуснатото процесуално нарушение е неотстранимо.

§5. Задача на запитващата юрисдикция е да прецени дали е възможно да се поправят тези пороци на обвинителния акт чрез изявлението на прокурора в съдебното заседание.

§5.1. Запитващата юрисдикция приема, че тези пороци са съществени по своя характер, като осуетяват законосъобразното протичане на наказателното производство. А именно не е възможно при тази неяснота и непълнота в обвинителния акт съдът да постанови присъдата си, доколкото едва с присъдата за първи път ще бъдат посочени определени елементи, част от престъпното деяние или неговата правна квалификация. Това е незаконосъобразно, доколкото подсъдимият следва да бъде запознат с всички характеристики на обвинението, за да може да се защити, а не за първи път да бъде уведомен за тях със съдебния акт, който би могъл да бъде и осъдителен. Също така съдът не е възможно да постанови присъда, като възпроизведе непълното съдържание на обвинителния акт; така ще наруши принципа за законност, доколкото тази присъда (осъдителна или оправдателна) ще касае деяние, което има по-малко елементи от записаното в закона.

§5.2. Запитващата юрисдикция приема, че е следвало да установи тези пороци още в разпоредителното заседание, като прекрати съдебното производство и върне делото на прокурора с указание да ги отстрани, като изготви нов обвинителен акт. Това, обаче, не е било направено.

§5.3. Предвид особеностите на националния правен ред, след разпоредителното заседание отстраняването на пороците в обвинителния акт вече не е възможно (§9-§10 по- долу). Това е било правното разрешение до реформата от 2017 г.

Поради което възниква въпросът дали предложеният от обвинението процесуален способ следва да бъде възприет - а именно отстраняване на тези пороци да се осъществи чрез изменението на обвинението (§13 по-долу).

§5.4. Доколкото запитващата юрисдикция изпитва известни съмнения в тази насока, приема, че е необходимо задаване на преюдициално запитване.

Национален правен ред, относим към отстраняване на пороци в обвинителния акт.

[ориг. 5] §6. С обвинителния акт прокурорът сезира съда с определено обвинение, който въз основа на него се произнася с акт по същество, с който

признава подсъдимия за виновен или невинен. Редовен и законосъобразен от формална страна е онзи обвинителен акт, който отговаря на определени изисквания, формулирани в чл. 246 ал.2 и ал.3 от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК). Част от тях, относими към фактологията по главното дело, са следните:

§6.1. Текстът на закона (извлечение):

Чл. 246 ал.2 НПК: „В обстоятелствената част на обвинителния акт се посочват: престъплението, извършено от обвиняемия; времето, мястото и начина на извършването му; пострадалото лице и размерът на вредите;...“

Чл. 246 ал.3 НПК: „В заключителната част на обвинителния акт се посочват:....правната квалификация на деянието...“.

§6.2. Въз основа на тези норми на НПК националната правна теория и съдебна практика са установила задължението в обвинителния акт да бъдат изложени в пълнота всички елементи от фактическия състав на деянието. С оглед фактологията по главното дело задължението е следното:

- ясно и непротиворечиво следва да се посочи периодът от време на извършване на деянието;

- след като в законовия текст се посочват определени елементи, които в своята съвкупност правят деянието престъпление, то в обвинителния акт следва да бъдат посочени всички тези елементи, без да се пропуска някой от тях;

- ако една наказателна норма посочва основния състав на определено престъпление, а следващата наказателната норма специален състав на същото престъпление (т.е. негов частен случай), то в обвинителния акт следва да се посочат всички елементи, вкл и тези от основния състав, ако са относими и към специалния състав;

- в обвинителния акт следва да се посочат както словесно, така и числово всички елементи на състава на престъплението - т.е. следва да бъдат посочени както с думи, а също така и с числа - а именно правната норма (член, алинея, точка, буква), където те фигурират.

§7. Ако един обвинителен акт не е редовен, то се приема, че порокът е допуснат на досъдебното производство. Този порок е съществен, когато засяга съществено правата на **[ориг. 6]** защитата; едно от изрично дефинираните като съществени нарушения е нарушеното право на обвиняемия да разбере в какво е обвинен (чл.249 ал.4 т.1 НПК). Този порок е отстраним, чрез ясното, коректно и пълно посочване на всички елементи на обвинението.

Нормата на чл. 249 ал.4 т.1 НПК гласи:

„Допуснатото на досъдебното производство нарушение на процесуалните правила е съществено и отстранимо, когато са нарушени правата на обвиняемия - да научи за какво престъпление е привлечен в това качество...“.

§8. Когато един обвинителен акт не е редовен, това се констатира в първото съдебно заседание по делото - т.нар. разпоредително заседание. В този случай съдът прекратява съдебното производство и връща делото на прокурора, за да отстрани тези пороци (чл.248 ал.5 т.1 вр ал.1 т.3 НПК). Той следва да направи това както по искане на защитата, така и служебно, дори без такова искане.

Нормата на чл. 248 ал.1 т.3 НПК гласи:

„В разпоредителното заседание се обсъждат следните въпроси:...допуснато ли е на досъдебното производство отстранимо съществено нарушение на процесуалните правила, довело до ограничаване на процесуалните права на обвиняемия...“

Нормата на чл. 248 ал.5 т.1 НПК гласи:

„...съдът се произнася с определение, с което прекратява съдебното производство“

Нормата на чл. 249 ал.2 НПК гласи:

„ Когато прекратява съдебното производство на основание чл. 248 ал.1 т.3 НПК съдът връща делото на прокурора, като с определение посочва допуснатите нарушения“.

§9. До реформата от 2017 г съдът имаше правомощието във всеки един момент да прекратява съдебното производство и да връща делото на прокурора за отстраняване на пороци в съдържанието на обвинителния акт — чл. 288 ал.1 т.1 НК (стара редакция, посочена в §10.2). Подобно правомощие имаше и втората инстанция - чл.335 ал.1 т.1 НПК (стара редакция, посочена в §10.3), а също така и касационната инстанция, което тя упражняваше чрез задължителни указания към втората инстанция (чл. 354 ал.3 т.2 НПК).

§10. След реформата от 2017 г това правомощие може да се осъществява само в разпоредителното заседание пред първата инстанция. След като то приключи, вече законът **[ориг. 7]** не предвижда механизъм за отстраняване на този вид пороци. И по-специално изрично е забранено връщането делото на прокурора. Тази забрана е формулирана на много нива:

§10.1. Въведен е преклузивен срок за отправяне на възражения относно процесуални нарушения от досъдебната фаза, вкл и относно нередовен

обвинителен акт; този преклузивен срок е разпоредителното заседание - чл. 248 ал.3 вр ал.1 т.3 НПК

Нормата на чл. 248 ал.3 НПК гласи:

„ (3) В съдебно заседание на първоинстанционния, въззивния и касационния съд не могат да се правят възражения за допуснатите нарушения на процесуалните правила по ал. 1, т. 3, които не са били поставени на обсъждане в разпоредителното заседание, включително по почин на съдията-докладчик, или които са приети за несъществени“.

§10.2. Изменен е чл. 288 ал.1 т.1 НПК, поради което първата инстанция не може да прекратява съдебното производство и да връща делото на прокурора за съставяне на нов обвинителен акт;

Нормата на чл. 288 ал.1 т.1 НПК (стара редакция) гласеше:

„Съдът прекратява съдебното производство и изпраща делото на съответния прокурор, когато е допуснато отстранимо съществено нарушение на процесуалните правила, довело до ограничаване на процесуалните права на обвиняемия или на неговия защитник“;

Нормата на чл. 288 ал.1 т.1 НПК (настояща редакция) гласи:

„Съдът прекратява съдебното производство и изпраща делото на съответния прокурор, когато на съдебното следствие се установи, че престъплението подлежи на разглеждане от по-горен съд, от специализирания наказателен съд или от военен съд“;

§10.3. Изменен е чл.335 ал.1 т.1 НПК, поради което втората инстанция също така не може да отменя първоинстанционната присъда и да връща делото на прокурора за съставяне на нов обвинителен акт;

Нормата на чл. 335 ал.1 т.1 НПК (стара редакция) гласеше:

„Въззивният съд отменя присъдата и връща делото за ново разглеждане на прокурора, когато на досъдебното производство е допуснато отстранимо съществено нарушение на процесуални правила, довело до ограничаване на процесуалните права на обвиняемия и неговия защитник“;

Нормата на чл. 335 ал.1 т.1 НПК (настояща редакция) гласи:

[ориг. 8] „Въззивният съд отменя присъдата и изпраща делото на прокурора, когато се установи, че престъплението, за което е образувано производството по тъжба на частния тъжител, е от общ характер“;

§10.4. Въведена е изрична забрана в чл. 351 ал.2 НПК пред касационната инстанция да се правят възражения за съществени процесуални нарушения

от досъдебната фаза, различни от свързаните със събиране на доказателства - т.е. забранено е да се възразява за процесуално нередовен обвинителен акт.

Нормата на чл. 351 ал.2 НПК гласи:

„С касационната жалба и протест не могат да се правят възражения за съществени нарушения на процесуалните правила в досъдебното производство, с изключение на тези, свързани с допускане, събиране, проверка и оценка на доказателствата и доказателствените средства“.

§11. Поради това, след приключване на разпоредителното заседание, вече няма предвидена законова възможност за отстраняване на пороци в обвинителния акт, вкл и такива, които нарушават правото на обвиняемия да разбере в какво е обвинен.

Националният закон мълчи по въпроса какво следва да се прави, ако след разпоредителното заседание се констатира тези пороци.

Единственото недвусмислено указание е изричната забрана съдебното производство да се прекрати и делото да се върне на прокурора за отстраняване на този порок (§10 по-горе).

Относно тълкуване при празнота в закона

§12. Съобразно чл. 46 ал.2 изр.1 от Закона за нормативните актове:

„Когато нормативният акт е непълен, за неуредените от него случаи се прилагат разпоредбите, които се отнасят до подобни случаи, ако това отговаря на целта на акта“.

Относно института на изменение на обвинението.

§13.1 Нормата на чл. 287 ал.1 НПК гласи:

„Прокурорът повдига ново обвинение, когато на съдебното следствие установи основания за съществено изменение на обстоятелствената част на обвинението или за прилагане на закон за по-тежко наказуемо престъпление“.

[ориг. 9] § 13.2. Изменението на обвинението е начин да се променят някои параметри на обвинението в съдебното заседание. Т.е. това става без преди това да се прекратява съдебното производство и делото да се връща на прокурора, който да извърши тези промени и след това делото да започва отначало в съдебната си фаза.

Изменение на обвинението се осъществява както ако са възникнали нови обстоятелства, поради които тази промяна се явява необходима, така и ако такива нови обстоятелства няма, но прокурорът е бил допуснал грешка при формулиране на обвинителния акт.

§13.3. В първоначалната редакция чл. 287 ал.1 НПК (ДВ бр. 86/05, в сила до ДВ бр.32/10) изменението на обвинението е било допустимо само „когато на съдебното следствие се установят обстоятелства, които не са били известни на органите на досъдебното производство“. След това изискването за настъпване на нови обстоятелства е отменено.

§13.4. Поради което понастоящем едно от приложенията на изменението на обвинението е поправка на грешки, допуснати от прокурора при формулиране на обвинителния акт.

§14. Изменение на обвинението е придружено с гаранции за защитата - а именно делото се отлага по искане на защитата, за да се подготви по измененото обвинение (чл.287 ал.2 НПК); в определени случаи дадените към този момент обяснения от подсъдимия загубват своето правно значение (чл. 287 ал.3 НПК), като той може да прецени дали да даде нови обяснения; съдебната практика е наложила и правото на защитата да прави нови доказателствени искания във връзка с изменението на обвинението.

§15. От друга страна националната практика не е обсъждала досега изменението на обвинението като начин за поправка на процесуални пороци на обвинителния акт. И по-конкретно, ако прокурорът е допуснал грешка при изграждане на фактическата обстановка или правилната правна квалификация, но тази грешка не е довела до процесуални пороци в обвинителния акт (противоречие, непълнота, неяснота), то той може чрез изменение на обвинението да поправи този дефект. Но ако самият обвинителен акт не е процесуално редовен и законосъобразен, то досега винаги този порок се е отстранявал с прекратяване [ориг. 10] на съдебното производство и връщане на делото на прокурора. След като делото бъде върнато на прокурора той може - освен да поправи противоречието, непълнотата и неяснотата на обвинителния акт, също така и да извърши допълнителни промени във фактическата обстановка и правната квалификация.

§16. Понастоящем, когато вече е налице изрична забрана за прекратяване на съдебното производство и връщане на делото на прокурора (§10-11 по-горе), е налице възможност да се пристъпи към ново, разширително тълкуване на нормата на чл. 287 НПК (§12), като изменението на обвинението да обхване също така и случаите, когато обвинителният акт страда от определена процесуална нередовност, вкл и неясен период на деянието, непълно посочване на всички елементи на обвинението и непълно посочване на числовата правна квалификация.

§17. Основание за такова тълкуване е общоприетият принцип за тълкуване „на по-силно основание“. След като е допустимо да се посочи съвсем нов, различен период от време на извършване на деянието, то би следвало да е допустимо да се уточни първоначално посоченият период от време. След като е допустимо да се промени толкова съществено правната

квалификация, че да се повдигне обвинение за съвсем друго и / или по-тежко наказуемо престъпление, то би следвало да е допустимо да се промени по по-малко съществен начин правната квалификация, като се отстранят непълноти и се допълнят липсващите елементи от нея.

§18. Поради това, ако се приложи съответно разширително тълкуване на чл. 287 ал.1 НПК, запитващата юрисдикция ще може да отстрани процесуалните пороци в обвинителния акт. А именно ще даде възможност на прокурора да запълни тази неяснота и празнота; след това официално ще уведоми защитата за промененото и допълнено съдържание на обвинението; ще даде възможност на защитата да се подготви съобразно тези промени, вкл и да направи нови доказателствени искания.

Критерият, който ще ползва запитващата юрисдикция, е този по съобр. 44 от Директива 343/2016 — а именно защитата да бъде поставена в такова положение, в което би се намирала, ако процесуалното нарушение въобще не е било допуснато.

[ориг. 11] §19. При все това запитващата юрисдикция изпитва определени съмнения дали такова тълкуване на националния закон е съвместимо с нормите на Директива 2012/13. На първо място това тълкуване предполага извод за несъвместимост на национално правно разрешение по чл. 248 ал.3 НПК (§10 и §11) с правото на ЕС; предвид сериозността на този извод, той не може да бъде постигнат от първоинстанционен съд. На второ място това тълкуване предполага поправяне на процесуален дефект в обвинителния акт след като вече е започнал и дори фактически приключил процесът по събиране на доказателства, но преди съдебните прения; това правно разрешение е в драстично противоречие с националното правно мислене и без изричното му потвърждаване от Съда на ЕС е обречено на отрицание.

§20. Право на ЕС

Чл.6 ал.3 от Директива 2012/13/ЕС от 22.05.2012 г относно правото на информация в наказателното производство - ОВ, L 142/1, 01.06.2012 г.

Чл. 47 от Харта на основните права на Европейския съюз (2010/С 83/02) - ОВ С 83/389, 30.03.2010.

§21. Преюдициален въпрос

Съответен ли е на чл.6 ал.3 от Директива 2012/13 и чл.47 от Хартата национален закон - чл.248 ал.3 от Наказателно-процесуалния кодекс на Република България, съобразно който след приключване на първото съдебно заседание по наказателно дело (разпоредителното заседание), не се предвижда процесуален ред за отстраняване на неяснота и непълнота в съдържанието на обвинителния акт, които нарушават правото на подсъдимия да разбере в какво е обвинен.

При отрицателен отговор - ще бъде ли съответно на горепосочените норми, а също така и на чл. 47 от Хартата, такова тълкуване на националния закон за изменение на обвинението, което дава възможност на прокурора в съдебното заседание да отстрани тази неяснота и непълнота в съдържанието на обвинителния акт по начин, при който правото на подсъдимия да разбере в какво е обвинен бъде действително и реално защитено; или ще бъде съответно на горепосочените правни норми да се остави без приложение националната забрана за прекратяване на [ориг. 12] съдебното производство и връщане делото на прокурора за съставяне на нов обвинителен акт.

Мотиви към въпросите

§22.1. Първият въпрос касае дали националната забрана след разпоредителното заседание да се обсъждат пороците в предоставената информация относно обвинението и свързаната с това невъзможност тези пороци да бъде отстранени (§10 и §11), е съответна на чл. 6 ал.3 от Директивата, който изисква такъв национален правен ред, който да гарантира предоставяне на „подробна информация относно обвинението“, което следва да се разбира и като ясна, пълна и непротиворечива информация относно обвинението.

22.2. Националният закон е предвидил възможност за оспорване и обсъждане на качеството на информацията относно обвинението — но само и единствено в разпоредителното заседание. Въпросът се задава дали ограничението само до това разпоредително заседание е съответно на чл.6 ал.3 от Директивата или тази норма следва да се тълкува като намираща приложение и след това разпоредително заседание, например в следващите съдебни заседания, след като е приключило събирането на доказателствата, но преди съдът да се произнесе с акт по същество относно това обвинение.

22.3. Казано с други думи, ако правото на информация не е било спазено до момента на това разпоредително заседание и в това разпоредително заседание порокът не е бил отстранен, това означава ли, че чл. 6 ал.3 от Директивата следва да се тълкуват така, че след приключването на разпоредителното заседание това право вече не е необходимо да бъде спазено.

§23. Вторият въпрос се задава само ако Съдът на ЕС достигне до извод, че не е съответен на правото на ЕС национален закон, който - след разпоредителното заседание - не предвижда процесуален ред за отстраняване на процесуално нарушение, свързано с правото на подсъдимия да разбере в какво е обвинен.

Това налага тълкуване на националния закон по съответен начин (т.69 и т.75 от С-615/18), така че в крайна сметка да се даде нужната правна защита.

Макар и чл. 6 ал.3 от Директивата да има директен ефект (т. 72 от C-615/18), все пак е необходим и национален процесуален ред, чрез който този директен ефект да се прояви (т. 73 от C-615/18).

Този процесуален ред може да има две измерения.

[ориг. 13] 23.1. Първото е съдът, който разглежда делото, да предприеме в съдебното заседание такива процесуални действия, с които да гарантира отстраняване на процесуалното нарушение и да гарантира пълна защита на правото на подсъдимия да разбере в какво е обвинен. Това може да стане с прилагане на националните правила за тълкуване при празнота в закона (§12) - а именно липсата на законова регламентация за начина, по който следва да се отстраняват този вид процесуални нарушения след разпоредителното заседание, води до извод за необходимост от прилагане по аналогия на института на изменение на обвинението (§13-14). И по-конкретно съдът ще процедира по следния начин: ще даде възможност на прокурора да направи съответните промени в съдържанието на обвинителния акт, така че тези неяснота и непълнота да бъдат отстранени; официално ще уведоми защитата за тях; след това ще даде възможност на защитата да направи своите искания във връзка с тези промени, вкл и събиране на нови доказателства.

23.2. Второто е прилагане на националния правен ред, съществувал до реформата от 2017 г и изрично и многократно забранен в настоящия НПК - а именно прекратяване на съдебното производство, връщане делото на прокурора за съставяне на нов обвинителен акт и след това започване отначало на съдебното производство, с нов разпит на всички свидетели. За тази цел запитващата юрисдикция следва да остави без приложение горепосочените забрани в националния закон и да възстанови старото положение до 2017 г.

23.3. Вторият въпрос визира дали първото, второто или и двете възможни правни разрешения са съответни на правото на ЕС.

§24. Относими и за двата въпроса са нормите на чл.48 ал.1 и ал.2 от Хартата, свързани с осигуряване на ефективни правни средства за защита и на справедлив процес. Относно първият въпрос - ако подсъдимият е изправен пред непълно обвинение, като съдът няма правомощието да отстрани този порок, той рискува или да бъде осъден по това непълно обвинение (т.е. за деяние, което не отговаря на законовите изисквания за престъпление) или пък да бъде осъден за действителното престъпление и така за първи път едва с присъдата да разбере кои са всички елементи на деянието. В първия случай се нарушава изискването за законност на престъплението, а във втория за надлежно уведомяване за всички елементи на обвинението, което ще направи процеса несправедлив.

[ориг. 14] Относно втория въпрос - следва да се прецени кой от двата възможни процесуални пътя за отстраняване на неяснотата и непълнотата в обвинението е в по-голяма съответен на принципа на ефективни правни средства за защита и на справедливия процес.

§25. Относима само за втория въпрос е нормата на чл. 47 ал.2 от Хартата, свързана с разглеждане на наказателното обвинение в разумен срок. Ако Съдът на ЕС възприеме тезата, че следва да се остави без приложение националната забрана за връщане на делото на прокурора след разпоредителното заседание, то това ще доведе до връщане на делото и ново задължително събиране на всички доказателства - т.е. до прекомерно и ненужно забавяне на наказателното производство. За разлика от това ако Съдът на ЕС възприеме тезата за съответстващо тълкуване на чл. 287 НПК и използване на института на изменението на обвинението като процесуално средство за поправяне на неяснотата и непълнотата на обвинителния акт, тези пороци ще бъдат отстранени без това да налага връщане на делото и ново събиране на всички доказателства. Само ако защитата направи съответно искане, е възможно да се съберат допълнителни доказателства.

Свързаност с предходни произнасяния от Съда на ЕС

§26. Съдът на ЕС вече се е произнесъл по идентична фактическа обстановка - а именно обвинителен акт, страдащ от процесуални пороци, които нарушават правото на обвиняемия да разбере в какво е обвинен.

§26.1. В С-612/15 Съдът посочи възможността националният съд да предприеме различни действия, за да гарантира както ефективността на наказателното производство, така и спазване на правата на обвиняемите (т.64-65); а именно да не вземе предвид изцяло или частично норми от националното право или пък сам да отстрани процесуалните пороци „...или, тъй като прокурорът в случая е внесъл в посочените срокове обвинителен акт в съда, да започне съдебната фаза на производството и сам да отстрани тези нередности“ (т.67). Тази възможност е предмет на специално обсъждане (т.80). Прието е, че непълната информация относно обвинението не е достатъчна (т.90), като тази непълнота може да се отстрани от съда (т.94) - без, обаче, да се посочва как да се отстрани – с връщане делото на прокурора или с поправяне на порока в съдебното производство. Изрично е посочено, че правната квалификация на деянието може да се измени и след внасяне на делото в съда (т.95) - без обаче да е коментиран въпросът дали чрез това **[ориг. 15]** изменение на обвинението е възможно да се отстрани една първоначална неяснота и непълнота на обвинението. Следователно това решение на Съда на ЕС не дава конкретен отговор на затрудненията по главното дело.

§26.2. В С-704/18 Съдът отново се занимава с този въпрос, като прие, че правото на обвиняемия да разбере какви са всичките елементи на обвинението може да бъде гарантирано както от прокурора, след

прекратяване на съдебното производство и връщане делото на прокурора, така и от съда, когато той разглежда делото (т.44). Посочено е, че изборът на конкретен способ е проява на процесуална автономия на държавите-членки (т.48), стига да не е предвиден такъв процесуален ред, който прави практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правото на информация (т.49). Конкретно за връщането на делото на прокурора е прието, че този процесуален ред е подходящ за гарантиране на правата по чл. 6 ал.3 от Директивата (т.55-56).

От друга страна, обаче, този отговор по C-704/18 се отнася до специфична хипотеза — вече окончателно прекратена съдебна фаза и върнато дело на прокурора. Също така, въпреки че Съдът възприема връщането на делото на прокурора като достатъчно ефективен начин за защита на правото по чл. 6 ал.3 от Директивата, все пак в т.55 в края приема, че и в съдебната фаза може да се гарантират тези права.

Необходимост от запитването

§27.1 От тези две решение на Съда на ЕС може да се достигне до извод, че би следвало националният правен ред да предвижда достатъчно ефективен механизъм за отстраняване на пороците в обвинителния акт, засягащи правата на подсъдимия по чл. 6 ал.3 от Директивата. Такъв механизъм изрично е забранен от националния закон след приключване на разпоредителното заседание. Дали тази липса, вече в този напреднал момент на съдебното производство, е съответна на правото на ЕС, все още не е обсъдено от Съда.

Отговорът на първия въпрос ще помогне на запитващата юрисдикция да реши дали следва да приложи националния закон по главното дело и да игнорира порока в обвинителния акт, като въпреки него постанови акт по същество.

§27.2. Също така от тези две решения на Съда на ЕС може да се достигне до извод, че националният правен ред следва да предвиди достатъчно ефективен механизъм за отстраняване на пороците в обвинителния акт, засягащи правата на подсъдимия по чл. 6 [ориг. 16] ал.3 от Директивата. Той може да бъде както отстраняване на порока от съда (стъпка напред), така и връщане делото на прокурора (стъпка назад).

Доколкото националният закон не предвижда нищо, то тълкуването на Съда на ЕС по втория въпрос би било полезно за запитващата юрисдикция, за да прецени как следва да процедира — дали да тълкува разширително националния закон за изменение на обвинението, или пък да остави без приложение националния закон, изрично забраняващ връщане делото на прокурора.

[OMISSIS]